

Загальна інформація про проект USAID АгроІнвест

USAID АгроІнвест - це проект технічної допомоги, що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID).

Метою проекту є сприяння відновленню економічного піднесення в сільськогосподарському секторі України на основі розвитку конкурентоспроможного агробізнесу різних організаційно-правових форм та масштабів. Проект ставить за мету сприяти зміцненню експортного потенціалу України як учасниці глобальної ініціативи з забезпечення продовольчої безпеки. Проект також покликаний допомогти українським селянам краще розуміти та захищати свої права на землю і продумано розпоряджатися своєю власністю для зміцнення добробуту своїх сімей та України в цілому.

Проект USAID АгроІнвест працює в трьох напрямках:

1. Підтримка стабільного законодавчого середовища, що сприятиме розвитку ринкової економіки

Проект USAID АгроІнвест бере участь у розробці стратегії ринкових реформ, що відповідає вимогам СОТ, і працює над реалізацією цієї стратегії спільно з урядом України і громадськими організаціями. Проект підтримує розвиток галузевих асоціацій, які сприятимуть реалізації ключових реформ, з тим щоб вони могли ефективно впливати на політику, а також здійснює програми підвищення правової обізнаності, щоб допомогти громадянам краще розуміти і захищати свої права на землю.

2. Стимулювання доступу аграріїв до фінансування

Проект USAID АгроІнвест допомагає малим і середнім виробникам (МСВ) отримати доступ до фінансових послуг. Він працює з фінансовими установами, постачальниками матеріально-технічних ресурсів, техніки та обладнання, переробниками, трейдерами та іншими учасниками ланцюжка доданої вартості, підтримуючи розширення лінійки доступніших фінансових продуктів, що враховують потреби сільгосптоваровиробників.

3. Сприяння розвитку ринкової інфраструктури для МСВ

Проект USAID АгроІнвест сприяє зміцненню організацій виробників і кооперативів, а також створює й розвиває ефективні маркетингові канали для МСВ. Проект надає допомогу підприємствам і некомерційним організаціям з метою розвитку оптових та/або регіональних ринків, а також розбудови ринку послуг й інфраструктури, включаючи створення потужностей для зберігання продукції в охолодженому стані, сортування й пакування.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Проект АгроІнвест

Вісник Проекту USAID АгроІнвест

Березень 2015 року

Новини Проекту	2
Тренінг «Кредитування програм енергозбереження: успішні практики», Київ	2
Круглий стіл «Покращення доступу до насіння для українських фермерів», Київ	2
Заняття для учасників проекту підготовки групи консультантів із впровадження та підтримки ефективності систем безпечності продукції, Херсонська область	3
Конференція «Дитяче харчування: доступність, безпечність, конкурентоспроможність», Київ	3
Радіопрограма «Моя земля – моє право»	3
Навчальна поїздка на оптовий ринок сільськогосподарської продукції «Початок», Одеса	4
Навчальні семінари з впровадження стандартів публічної політики для адвокатури вирішення проблем сільгоспвиробництва, Полтава	4
Прес-конференція на тему «Чи отримає сімейне фермерство належну законодавчу підтримку?», Київ	5
Форум «Продовольча стратегія – Ініціатива 2015», Київ	6
Навчальний семінар з агротехнологій для фінансових спеціалістів банку «Мета-банк», Запоріжжя	6
Круглий стіл «Вплив законодавчих новацій та фінансової кризи в аграрній сфері на становище агропідприємств і власників землі Тернопільщини у 20-15 році», Тернопіль	7
Круглий стіл «Роль саморегульованих організацій в житті України», Київ	7
Щорічна конференція Світового банку з земельних питань, Вашингтон	8
Українсько-американський аграрний конгрес, Вашингтон	8
Навчальні курси «Фандрейзинг. Як працювати з донорськими організаціями», Полтава	9
«Організація ефективних сімейних кролеферм», Львівська область	9
Круглий стіл «Чекати й сподіватись або впливати?», Харків	11
Радіопрограма «Моя земля – моє право»	11
Семінар з децентралізації та аграрних підприємств державної форми власності, Київ	12
Круглий стіл: «Як запровадження мінімального терміну оренди земель сільськогосподарського призначення позначиться на аграрному бізнесі», Київ	12
Радіопрограма «Моя земля – моє право»	13
Наступні події	14
АгроІнвест у ЗМІ	16
Інформаційні матеріали Національного прес-клубу з аграрних і земельних питань	17

Тренінг «Кредитування програм енергозбереження: успішні практики», Київ

ціації кредитних спілок на тему «Кредитування програм енергозбереження: успішні практики». Виступаючи на заході, представники кредитних спілок Львівської області «Анісія» та «Вигода» окреслили ряд

сили на важливості залучення коштів місцевих бюджетів для субсидування кредитів. Це дозволить зробити кредитні програми доступнішими для потенційних позичальників. Під час тренінгу учасники ознайомилися з ефективними методами просування та реалізації кредитних програм, а також успішним досвідом кредитування заходів з енергозбереження у Львівській області.

4 березня 2015 року Проект USAID АгроІнвест провів тренінг для кредитних спілок – учасників Робочої групи Всеукраїнської асо-

ціації кредитних спілок на тему «Кредитування програм енергозбереження: успішні практики». Виступаючи на заході, представники кредитних спілок Львівської області «Анісія» та «Вигода» окреслили ряд проблемних питань, які можуть виникати при розробці кредитних програм з підвищення енергоефективності. Спікери наголо-

У тренінгу взяли участь зацікавлені кредитні спілки з різних регіонів України.

Круглий стіл «Покращення доступу до насіння для українських фермерів», Київ

11 березня 2015 року Проект USAID АгроІнвест взяв

У ході заходу член Палати представників США, конгресмен пані Марсі Каптур і конгресмен Піт Вісклоскі зустрілися з українськими фермерами та представниками кредитних спілок, щоб обговорити основні

перешкоди, які обмежують зростання сільського господарства і проблеми, пов'язані з доступом до якісного насіння для дрібних українських фермерів, особливо жінок.

участь в організації та проведенні круглого столу на тему «Покращення доступу до насіння для українських фермерів».

Заняття для учасників проекту підготовки групи консультантів із впровадження та підтримки ефективності систем безпечності продукції, Херсонська область

11 березня 2015 року Проект USAID АгроІнвест провів практичні заняття для учасників проекту підготовки групи консультантів для надання малим і середнім підприємствам інформації та практичних порад із впровадження та підтримки ефективності систем безпечності продукції. Учасники занять набули практичних навичок з організації перевірки ситуа-

ції, що склалася в коопераціях, шляхом проведення діагностичного аудиту (аналіз документації, оцінювання відповідності виробничих потужностей, вивчення технологічних та допоміжних процесів) та на цій основі – з написання плану заходів, спрямованих на впровадження системи безпечності (якості) продукції, заснованих на принципах HACCP та GLOBAL G.A.P.

Навчання проходило на базі сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу «Широке», що працює в Скадовському районі Херсонської області.

Конференція «Дитяче харчування: доступність, безпечність, конкурентоспроможність», Київ

17 березня 2015 року Проект USAID АгроІнвест узяв участь у Третій галузевій спеціалізованій науково-практичній конференції на тему «Дитяче харчування: доступність, безпечність, конкурентоспроможність».

Захід проходив у рамках XIX Міжнародного Форуму товарів і послуг для дітей «BABY EXPO» за участі МінАПП, МОЗ України, МОН України, Мінекономрозвитку, народних депутатів, науковців, експертів, виробників, студентів, із

залученням засобів масової інформації. Від Проекту USAID АгроІнвест була зроблена доповідь на тему «Напрями державної підтримки виробників і споживачів дитячого харчування».

Радіопрограма «Моя земля – моє право»

17 березня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос», вийшла в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє право». Випуск був підготовлений у рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID АгроІнвест.

Тема випуску: [«Чи вигідно власнику особистого селянського господарства набути статус сільськогосподарського виробника»](#)

Для довідки: Радіопрограма «КОЛОС», яка готується в рамках інформаційної кампанії «МОЯ ЗЕМЛЯ-МОЄ ПРАВО», виходить в ефір Українського радіо УР-1 щовівторка о 6:32. Кожен випуск радіопрогра-

ми - це найактуальніша інформація для тих, хто хоче знати свої земельні права, почути популярне роз'яснення норм чинного законодавства, отримати корисні поради власникам земельних ділянок, коментарі фахівців із земельного права, консультації юристів, інтерв'ю урядовців та представників органів місцевого самоврядування.

Навчальна поїздка на оптовий ринок сільськогосподарської продукції «Початок», Одеса

17 березня 2015 року Проект USAID AgroInvest провів навчальну поїздку для малих і середніх сільгосптоваровиробників Одеської, Миколаївської та Херсонської областей на оптовий ринок сільськогосподарської продукції «Початок», Одеса. Метою заходу стало підвищення рівня обізнаності учасників із типами ринків сільськогосподарської продукції, що функціонують в Україні, а також ознайомлення з можливими варіантами формування легальних і ефективних маркетингових

ланцюгів збуту виробленої продукції та сталої

співпраці з ринками.

Навчальні семінари з впровадження стандартів публічної політики для адвокації вирішення проблем сільгоспвиробництва, Полтава

З 18 по 20 березня 2015 року партнером Проекту USAID AgroInvest – Спілкою сільських жінок України – у рамках проекту «Напрацювання стандартів публічної агрополітики Полтавського регіону», що здійснюється за сприяння Проекту AgroInvest, було проведено

навчальні семінари для представників агроасоціацій області, керівників ГО, зацікавлених у співпраці з метою підвищення рівня

інституційної спроможності профільних агроасоціацій Полтавського регіону у впровадженні стандартів публічної політики для адвокації вирішення пріоритетних проблем розвитку сільгоспвиробництва. У навчальному семінарі взяли участь представники Полтавського, Козельщанського, Глобинського, Диканського, Кременчуцького, Котелевського, Лохвицького, Хорольського, Оржицького, Решетилівського районів Полтавської області – загальна кількість – 21 особа, серед них 3 жінки.

Набуті знання будуть використані представниками малого аграрного бізнесу для підвищення конкурентоздатності, кращого розуміння агротехнічних особливостей певних культур під час ведення чи розширення малого та середнього аграрного бізнесу, усвідомлення важливості співпраці з громадськими організаціями для захисту своїх інтересів.

Наступним кроком пропонується проведення навчальних семінарів із питань розвитку кооперації, а також поліпшення до-

вкілля та підвищення якості життя в сільських регіонах. Питання сприяння розвитку сільських територій, зайнятості у селі, розвитку малого і середнього бізнесу, відновлення сільськогосподарських кооперативів, зокрема молочарських, для області є надзвичайно актуальними. Сільські агрови-

робники мають використувати у своїй практиці сучасні європейські стандарти публічної політики, щоб результативно лобювати інтереси села. У ході реалізації проекту проводиться ознайомлення активу агроасоціацій із стандартами та інструментами публічної політики з метою адвокації вирішення пріоритет-

них проблем агроасоціацій, здійснюється аналіз регіональної та місцевої державної політики, що стосується актуальних для сільгоспвиробників питань, напрацьовуються варіанти вдосконалення місцевої та регіональної політики і обговорюються проекти готових рішень для органів влади, як організувати сімейне сільське господарство і дотримуватися здорового способу життя, як розв'язувати конфлікти або уникати їх, як оптимізувати податки, залучати ресурси до розвитку власного господарства, зберігати навколишнє середовище, як захищати селян у непростих умовах сьогодення.

Прес-конференція на тему «Чи отримає сімейне фермерство належну законодавчу підтримку?», Київ

19 березня 2015 року відбулося чергове засідання Національного прес-клубу з аграрних і земельних питань. Захід був проведений у форматі прес-конференції на тему «Чи отримає сімейне фермерство належну законодавчу підтримку?» Захід відбувся у рамках інформаційно-роз'яснювальної кампанії «Моя земля – моє право», яка здійснюється Українським освітнім центром реформ за сприяння Проєкту USAID AgroInvest.

У засіданні як доповідачі взяли участь: Володимир Лапа, заступник міністра аграрної політики та продовольства; Вадим Івченко, народний депутат України; Валерій Давиденко, народний депутат України; Іван Томич, президент Асоціації фермерів та приватних землевласників України; Микола Гриценко, керівник напрямку «Розвиток ринкової інфраструктури» Проєкту USAID «АгроІнвест».

На засіданні обговорювалися такі питання:

- як створення сімейних ферм може позначитися на добробуті селян, розвитку сільських територій і аграрній економіці в цілому;
- яким чином сі-

- мейні ферми здатні вплинути на легалізацію товарних потоків та зменшення рівня корупції в країні;
- яка система оподаткування буде застосована до сімейних ферм;
- чи матимуть сімейні ферми достатню фінансову, організаційну та технічну підтримку з боку держави;
- які ферми можна буде вважати сімейними і чим вони принципово відрізнятимуться від існуючих;
- скільки сімейних ферм буде створено в Україні вже найближчим часом?
- як бути з тими власниками особистих селянських господарств, які вже передали в оренду свої земельні ділянки фермерам та агрохолдингам, а тепер захочуть, створивши сімейні ферми, самостійно на них господарювати;
- чого більше можна спостерігти у діях опонентів – реальної економіки, політики чи намірів просунути певні корпоративні інтереси.

Форум «Продовольча стратегія – Ініціатива 2015», Київ

19 березня 2015 року Проект USAID АгроІнвест узяв участь у Форумі «Продовольча стратегія – Ініціатива 2015». На Форумі були проведені дві сесії:

- Новий аграрний ринок: формула успіху в сфері продовольства

- Просування продуктів харчування: стратегії та рекомендації
- Крім того, в рамках форуму відбулася панельна дискусія під назвою «Нова економічна реальність очима українських виробників», а також прес-конференція.

Захід був організований Комітетом підприємців АПК при ТПП України, консалтинговою агенцією «УкрАгроКонсалт» та фірмою «Софія».

Навчальний семінар з агротехнологій для фінансових спеціалістів банку «Мета-банк», Запоріжжя

20 березня 2015 року Проект USAID АгроІнвест провів у Запоріжжі навчальний семінар із питань агротехнологій для кредитних аналітиків «Мета-банку». В ході навчання учасники семінару ознайомилися з двома навчальними модулями «Польове рослинництво Південного регіону» та «Логістика сільськогосподарського виробництва».

Круглий стіл «Вплив законодавчих новацій та фінансової кризи в аграрній сфері на становище агропідприємств і власників землі Тернопільщини у 2015 році», Тернопіль

20 березня 2015 року партнер Проекту USAID АгроІнвест – Тернопільська обласна громадська організація «Спілка власників землі» – провів круглий стіл під назвою: «Вплив законодавчих новацій та фінансової кризи в аграрній сфері на становище агропідприємств і власників землі Тернопільщини у

2015 році». Захід відбувається в рамках реалізації грантової програми «Підвищення рівня ефективності державної політики в аграрному секторі Тернопільської області», яка фінансується проектом USAID АгроІнвест. Партнери заходу: факультет Аграрної економіки та менеджменту Тер-

нопільського національного економічного університету та Департамент агропромислового розвитку Тернопільської ОДА. Участь у заході брали експерти ГО «Спілка власників землі», представники органів влади, керівники сільськогосподарських підприємств, власники землі, науковці, журналісти.

Круглий стіл «Роль саморегульованих організацій в житті України», Київ

23 березня 2015 року в офісі Проекту USAID АгроІнвест відбувся круглий стіл «Роль саморегульованих організацій в житті України». Цей захід був проведений у рамках чергового засідання Аналітично-координаційної платформи – спільної ініціативи Проекту АгроІнвест та юридичної компанії ОМР, спрямованої на підтримку галузевих асоціацій агропромислового комплексу України. У рамках функціонування Платформи передбача-

ється надання галузевим асоціаціям постійної підтримки з моніторингу політичних ініціатив, проведення аналізу політики і правової експертизи та координації діяльності. Платформа діє як аналітична і консультативна група для підтримки діяльності сільськогосподарських галузевих асоціацій.

На засіданні, що відбулося, обговорювалися питання законодавчого розвитку саморегульованих організацій АПК. Захід відвідали представники галузевих асоціацій та громадських організацій. Учасники засідання аналізували чинне законодавство та напрацьовували пропозиції щодо його вдосконалення.

Щорічна конференція Світового банку з земельних питань, Вашингтон

23-27 березня 2015 року Проект USAID АгроІнвест узяв участь у щорічній конференції Світового банку, присвяченій земельним питанням та проблемам боротьби з бідністю. Цей захід Світового банку об'єднує представників урядів, громадянського суспільства, наукових кіл, приватного сектору та організацій, які займаються питаннями розвитку, покликаний обговорювати нагальні питання, що

становлять інтерес для земельних практиків і політиків по всьому світу. Конференція сприяє діалогу та обміну передовим досвідом, демонструючи різноманіття реформ, підходів і досвіду в земельній сфері по всьому світу. Тему конференції, що проходила у 2015 році, було визначено як «Зв'язок між землеволодінням та землекористуванням для спільного процвітання». Конференція стала місцем для науково-обґрунтованих дискусій про новаторські

підходи до глобальних і регіональних ініціатив та окреслення конкретних кроків для поліпшення управління земельними ресурсами і чіткого розуміння на рівні країн шляхів, які сприяють зниженню рівня бідності, гендерній рівності та забезпеченню сталого економічного зростання. USAID АгроІнвест презентував на конференції результати впровадження Програми сприяння наданню юридичних послуг з прав на землю, яку Проект впроваджує з 2012 року.

Українсько-американський аграрний конгрес, Вашингтон

24-25 березня 2015 року Проект USAID АгроІнвест узяв участь в проведенні Українсько-американського аграрного конгресу, який відбувся у Вашингтоні (США). Метою

Конгресу був пошук шляхів реалізації агропотенціалу України та налагодження україно-американського аграрного діалогу, що сприятиме обміну досвідом та зміцненню ділових зв'язків. Організаторами заходу виступили інформаційно-аналітичне агентство «АПК-Інформ» та всеук-

раїнське громадське об'єднання «Українська зернова асоціація». У круглому столі «Україно-американський аграрний діалог», який відкривав Україно-американський конгрес, брали участь Міністр аграрної політики та про-

довольства України, представники аграрних комітетів Верховної Ради України та Палати представників Конгресу США, урядовці державних структур, представники бізнесових структур та громадських організацій обох країн.

Навчальні курси «Фандрейзинг. Як працювати з донорськими організаціями», Полтава

24-25 березня 2015 року проектом «Підвищення спроможності Асоціації розвитку сільської місцевості Полтавщини в процесах формування та впровадження аграрної політики на місцевому рівні», який виконується в рамках діяльності Проекту USAID Агроінвест, було проведено дводенні навчальні курси на тему «Фандрейзинг. Як працювати з донорськими організаціями».

Метою цього навчального заходу було посилення можливостей кадрового потенціалу працівників Асоціації та партнерів Проекту в отриманні знань та вдосконаленні практичних навичок в роботі з донорськими організаціями. У навчальному курсі взяли участь представники Асоціації розвитку сільської місцевості Полтавщини, Асоціації розвитку інтенсивного садівництва Полтавщини, громадських організацій «Ініціатива 13», «Спільна праця», «Успіх», Асоціації фермерів Полтавської області, Асоціації меліораторів Полтавської області, представників департаменту АПР. Зага-

льна кількість учасників – 20 осіб, серед них 10 жінок. За підсумками навчальних курсів працівники Асоціації та представники партнерських організацій Проекту розширили свої знання щодо роботи з донорськими організаціями, опанували навички написання листів-

запитів до бізнес-структур та грантодавців, вивчали правила/техніки ведення переговорів, ознайомились із етикою фандрейзингу, навчилися узгоджувати потреби організації з інтересами потенційних донорів та рівнем розуміння ними поточних проблем, практично закріпили отримані знання в написанні пропозицій. Учасники отримали консультації з питань підготовки проектних пропозицій, написання та обрахунку бюджету проекту, формування цілей та мети проекту, а також правильної презентації своєї організації під час зустрічі з потенційними донорами. Всі отримані теоретичні знання були

закріплені під час тренінгової частини заходу. Набуті знання будуть використані учасниками заходу для підвищення можливостей залучення фінансової допомоги громадськими організаціями, яка не лише дозволить розвиватися самій організації, а й сприятиме виконанню основного завдання – захисту прав членів організації, що, в свою чергу, матиме позитивний вплив на розвиток тієї чи іншої громади, на території якої НГО проводить свою діяльність. Наступним кроком передбачається проведення навчальних семінарів з питань розвитку кооперації.

«Організація ефективних сімейних кролеферм», Львівська область

26-27 березня 2015 року Проект USAID Агроінвест провів 2 семінари на тему «Організація ефективних сімейних кролеферм» у м.

Жидачиві та с. Вовків Пустомитівського району Львівської області. Учасниками семінарів стали 60 членів партнерської кре-

дитної спілки «Вигода», які займаються кролівництвом або планують розпочати цю справу.

Тренери Дмитро Титаренко та Вадим Терентьев, пред-

Оскільки компанія «Агроекс» виробляє комбікорми для кролів та має вже розвинену систему збуту продуктів кролівництва, тренери запропонували учасникам тренінгу співпрацю. Відтак усі бажаючі можуть отримати від «Агроексу» якісні корми для своїх тварин, а також дістати професійні консультації та налагодити оптову систему збуту вирощених кролів.

«Вигода», розповіла про кредитну діяльність спілки та запропонувала учасникам на спеціальних умовах кредити на розвиток кролівництва. Учасники тренінгів отримали багато корисної для розвитку свого бізнесу інформації, яка дозволить їм працювати ефективніше та мати більший прибуток.

ставники компанії «Агроекс», ознайомили селян з основними принципами організації ефективних сімейних кролеферм та надали детальну інформацію про умови утримання, вигодовування, профілактики захворювань тварин, їх розведення та низки інших важливих питань.

Круглий стіл «Чекати й сподіватись або впливати?», Харків

26 березня 2015 року громадська спілка «Міжрегіональний союз птахівників та кормовиробників України» за підтримки Проекту USAID AgroInvest провели круглий стіл на тему: «Чекати й сподіватись або впливати?». Круглий стіл відбувся у співпраці з Харківською обласною державною адміністрацією (департамент агропромислового розвитку, управління зовнішньоекономічних зв'язків та міжнародних відносин, департамент з підвищення конкурентоспроможності регіону), Харківською національною юридичною академією ім. Я. Мудрого, провідними експертами в галузі сільського господарства, стандартизації та сертифікації. Головною метою заходу було обговорення питань удосконалення бізнес-клімату й механізмів впливу малих та середніх сільськогосподарських підприємств на державну політику й прийняття рішень (на прикладі галузі птахівництва та кормовиробництва). Участь у круглому столі взяли 45 осіб, серед яких керівники та представники підприємств-членів ГС «МСПКУ», департаментів та управлінь Харківської обласної державної адміністрації, Комісії з питань реформування агропромислового комплексу та земельних відносин Харківської обласної ради, науковці, експерти, представники засобів масової інформації. На заході обговорювалися такі питання: Особливості інфраструктури птахівничої і кормовиробничої галузі України. Захист інтересів учасників ринку, їх інформаційне забезпечення.

Механізми державної та недержавної підтримки галузі птахівництва та кормовиробництва. Взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування. Пропозиції з удосконалення законодавства у сфері птахівництва та кормовиробництва. Вимоги Європейського Союзу до сертифікації підприємств. Відповідність європейським стандартам якості. Особливості впровадження систем управління якістю для українських підприємств. У подальшому планується використовувати одержану в ході заходу інформацію для спрямування зусиль на успішне вирішення виявлених проблем у сфері птахівництва та кормовиробництва.

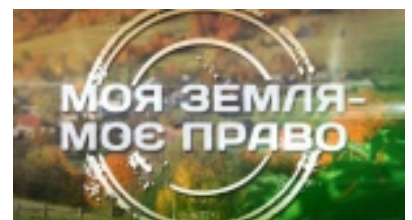
Механізми державної та недержавної підтримки галузі птахівництва та кормовиробництва. Взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування. Пропозиції з удосконалення законодавства у сфері птахівництва та кормовиробництва. Вимоги Європейського Союзу до сертифікації підприємств. Відповідність європейським стандартам якості. Особливості впровадження систем управління якістю для українських підприємств. У подальшому планується використовувати одержану в ході заходу інформацію для спрямування зусиль на успішне вирішення виявлених проблем у сфері птахівництва та кормовиробництва.

Радіопрোগрама «Моя земля – моє право»

24 і 26 березня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос», вийшли в ефір чергові радіопрোগрама «Моя земля – моє право». Випуски були підготовлені у рамках однієї інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім

центром реформ за сприяння Проекту USAID AgroInvest. 24 березня вийшла в ефір програма на тему [“Чи виправдане встановлення 7-річного обов'язкового мінімального строку оренди сільськогосподарських угідь?”](#)

26 березня звучала програма під назвою: [«Які ініціативи у наданні фінансових послуг застосовують кредитні спілки у нинішніх складних умовах?»](#)

Семінар з децентралізації та діяльності аграрних підприємств державної форми власності, Київ

27 березня 2015 року асоціація «Земельна спілка України» та Проект USAID AgroInvest

провели захід під назвою «Децентралізація. Аграрні підприємства у державній власності». Метою семінару було вивчення досвіду Німеччини у питаннях приватизації державних підприємств та розвитку аграрних підприємств у нових федеральних землях після об'єднання країни. Це був черговий навчальний захід із вивчення німецького досвіду, який відбувся у рамках співпраці з Товариством з управління та реалізації земель (BVVG) у Східній Німеччині.

Перед учасниками семінару з презентаціями виступили Др. Клаус Копман, экс-керівник відділу продажу та оренди Товариства BVVG, і Макс Крюгер, керівник районного управління сільського господарства, район Одер/Шпрее. Переглянути презентації лекторів можна на Земельному порталі України ZEM.UA, який підтримується в рамках реалізації ініціативи «Створення та розвиток ресурсного центру та веб-порталу з прав на землю», що фінансується Проектом USAID AgroInvest.

Круглий стіл: «Як запровадження мінімального терміну оренди земель сільськогосподарського призначення позначиться на аграрному бізнесі», Київ

31 березня 2015 року відбулося чергове засідання Національного прес-клубу з аграрних і земельних питань, присвячене темі: «Як запровадження мінімального терміну оренди земель сільськогосподарського призначення позначиться на аграрному бізнесі, економічному стані власників земельних ділянок та на детінізації земельного ринку?» Захід відбувся у рамках інформаційно-роз'яснювальної кампанії «Моя земля - моє право», яка здійснюється Українським освітнім

центром реформ за сприяння Проекту USAID AgroInvest. На заході, проведеному у форматі круглого столу, обговорювалися питання визначення на законодавчому рівні мінімального терміну оренди земель сільськогосподарського призначення, що постає у зв'язку з нещодавно ухваленим Верховною Радою законопроектом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)». Оскільки згаданий законопро-

ект ще не набрав сили закону, фахівці дискутували, чи дасть ця «орендна» норма власниками земельних ділянок (паїв) користь, чи викличе додаткові труднощі. Доповідачами на круглому столі були: Леонід Козаченко, народний депутат України; Микола Орлов, керуючий партнер юридичної фірми «ОМП»; Річард Розвадовський, керівник Проекту «Агро-Львів»; Олександр Муляр, фахівець з питань аграрної та земельної політики

Проекту USAID «АгроІнвест»; Павло Кулинич, юридичний радник Проекту USAID «АгроІнвест»; Роман Корінець, президент Всеукраїнської асоціації дорадчих служб; Віталій Львов, віцепрезидент Союзу сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України

У ході зустрічі обговорювалися такі питання:

- чому в запровадженні мінімального терміну оренди понад усе зацікавлені сільгоспвиробники, які обробляють багатогектарні земельні площі;
- чи завжди мінімальна земельна оренда слугуватиме бізнесовим інтересам малих та середніх сільгоспвиробників;
- з якими додатковими проблемами за наявної мінімальної земельної оренди стикнуться ті власники особистих селянських господарств, котрі наважаться на створення сімейних ферм;
- чи призведе запровадження мінімальної

земельної оренди до втрати дрібними орендодавцями контролю над своєю власністю;

- чи вигідна довготривала оренда власникам земельних ділянок (паїв);
- як мінімальна земельна оренда позначиться на цінності землі та інноваційній

спроможності тих, хто її обробляє, а також на конкуренції, яка формується на ринку землі;

- як мінімальна земельна оренда може позначитися на детінізації земельного ринку?

Радіопрограма «Моя земля – моє право»

31 березня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос», вийшла в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє право». Випуск був підготов-

лений у рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID АгроІнвест.

Тема випуску: «[Хто має розпоряджатися землями державної власності, які знаходяться за межами населених пунктів?](#)»

Наступні події

1-30 квітня 2015 року

Навчально-ознайомчі семінари про нові можливості з отримання фінансування для сільгоспвиробників Херсонської та Львівської областей

Протягом квітня 2015 року Проект USAID АгроІнвест проведе 16 семінарів для малих сільгоспвиробників Херсонської та Львівської областей. Метою семінарів є підвищення рівня фінансової обізнаності малих сільгоспвиробників та ознайомлення їх з новими можливостями отримання фінансування в поточному сільськогосподарському сезоні. Ці заходи сприятимуть збільшенню агрокредитування кредитними спілками - партнерами Проекту USAID АгроІнвест.

Місця проведення: 16 населених пунктів Херсонської та Львівської областей.

6 квітня 2015 року

Засідання робочої групи Міністерства аграрної політики і продовольства України, м. Київ

7 квітня 2015 року Проект USAID АгроІнвест візьме участь у засіданні робочої групи Міністерства аграрної політики і продовольства України. Метою зустрічі є презентація та обговорення проекту Закону України «Про локальні агропродовольчі ринки», який розроблено за технічної підтримки Проекту USAID АгроІнвест.

Місця проведення: Мінагропрод, вул. Хрещатик, 24, м. Київ.

7 квітня 2015 року

Радіопрограма «Моя земля – моє право»

7 квітня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос» вийде в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє право».

Випуск готується в рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID АгроІнвест. Тема випуску: "Локальні аграрні ринки".

Для довідки:

Радіопрограма "КОЛОС" готується в рамках інфо-

рмаційної кампанії "МОЯ ЗЕМЛЯ-МОЄ ПРАВО" та виходить в ефір Українського радіо УР-1 щотижня. Кожен випуск радіопрограми - це найактуальніша інформація для тих, хто хоче знати свої земельні права, популярне роз'яснення норм діючого законодавства, корисні поради власникам земельних ділянок, коментарі фахівців з земельного права, консультації юристів, інтерв'ю урядовців та представників органів місцевого самоврядування.

7 квітня 2015 року

Навчальна поїздка на оптовий ринок сільськогосподарської продукції «Початок», Одеса

7 квітня 2015 року Проект USAID АгроІнвест організовує та проводить навчальну поїздку для малих і середніх сільгосптоваровиробників з Херсонської області на оптовий ринок сільськогосподарської продукції «Початок», Одеса. Метою заходу є підвищення рівня обізнаності учасників з типами ринків сільськогосподарської продукції, що функціонують в Україні, та ознайомлення з можливими варіантами формування легальних та ефективних маркетингових ланцюгів збуту вирощеної продукції, сталої співпраці з ринками.

Місце проведення: Одеса, ринок «Початок».

9 квітня 2015 року

Круглий стіл «Кредитні спілки як рушій розвитку бізнесу на селі: виклики та перспективи», Київ

9 квітня 2015 року Проект USAID АгроІнвест проводить засідання Круглого столу на тему «Кредитні спілки як рушій розвитку бізнесу на селі: виклики та перспективи». В його роботі візьмуть участь представники п'яти провідних кредитних спілок, які мають значний досвід у фінансуванні сільських підприємств. У ході Круглого столу обговорюватимуться нагальні проблеми, які заважають розвитку кредитування сільського бізнесу та шляхи їх вирішення.

Місце проведення: Київ, вул. Б. Хмельницького 8/16, інформаційне агентство «Укрінформ».

14 квітня 2015 року

Радіопрограма «Моя земля – моє право»

14 квітня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос» вийде в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє право». Випуск готується в рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проєкту USAID АгроІнвест. Тема випуску: "Своєчасна реєстрація договорів оренди: чи справляються з цим завданням нотаріуси?".

21 квітня 2015 року

Радіопрограма «Моя земля – моє право»

21 квітня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос» вийде в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє право». Випуск готується в рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проєкту USAID АгроІнвест. Тема випуску: " Саморегульвні організації".

22 квітня 2015 року

Навчальний семінар для керівників кредитних спілок – членів ВАКС з основ соціального моніторингу, Київ

22 квітня 2015 року Проєкт USAID АгроІнвест проводить навчальний семінар з основ соціального моніторингу для керівників кредитних спілок – членів Робочої Групи ВАКС. У ході навчання учасники семінару будуть ознайомлені з методами оцінки соціального впливу діяльності кредитних спілок та формами відповідної звітності.

Місце проведення: м. Київ.

27-28 квітня 2015 року

Тренінг з питань освоєння ринків ЄС, експортних можливостей, якості продукції, харчової безпеки і сертифікації свіжої та переробленої плодоовочевої продукції, Київ

27-28 квітня 2015 року Проєкт USAID АгроІнвест у співпраці з Проєктом USAID «Регіональне економічне зростання» та Міністерством закордонних справ Нідерландів через Центр сприяння імпорту з країн, що розвиваються - СБІ, проведуть дводенний тренінг з питань освоєння ринків ЄС, експортних можливостей, якості продукції, харчової безпеки і сертифікації свіжої і переробленої плодоовочевої продукції.

Тренінг розрахований на постачальників, виробників, експортерів свіжої та/або переробленої плодоовочевої продукції з України, Білорусі, Молдови, Грузії, Вірменії і Азербайджану. Під час першого дня тренінгу будуть розглянуті питання ринкових тенденцій і освоєння ринків в секторі свіжої і переробленої плодоовочевої продукції з особливою увагою на високорентабельні ринки та експорт. Ключовими темами будуть якість, безпечність та сертифікація продукції. Другий день тренінгу буде присвячений усім питанням, пов'язаним з сертифікацією Global G.A.P.: її перевагам і практичним аспектам. Під час другого дня будуть організовані відвідування оптового ринку «Столичний», а також супермаркетів «Метро Кеш енд Керрі» та «Ашан».

Місце проведення: вул. Госпітальна, 4, готель «Русь Акорд», м. Київ.

28 квітня 2015 року

Радіопрограма «Моя земля – моє право»

28 квітня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос» вийде в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє право». Випуск готується в рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проєкту USAID АгроІнвест. Тема випуску: «Державна підтримка аграрного сектору економіки: хто її потребує?».

АгроІнвест у ЗМІ

- Мінагрополітики та USAID продовжать спільну роботу з розробки законодавчої бази реформ
- Підтримку малих та середніх агровиробників Волині досліджуватиме американський проект
- Сімейні ферми: час для дискусій закінчився
- В Україні сімейні ферми отримали вихід на ринок без посередників - Мінагрополітики
- Наслідки фінансової кризи: чому на Тернопільщині мільйонні врожаї не радують селян
- У КРІПАКИ ЧИ В КУРКУЛІ?
- Новини телеканала ГАММА
- «Шувар» змінює свідомість і виробника, і покупця
- Децентралізація земельних повноважень органів влади
- Сімейні ферми і кооперативи
- Норма о минимальном сроке аренды земли требует усовершенствования - депутат
- Експерти розповіли, які реформи очікують на сімейні господарства
- Чому мільйонні врожаї не радують селян
- BVVG Товариство з управління та реалізації землі - презентація до семінару. Тема: "Приватизація – це найкраща санація"
- Мінімальний термін оренди землі: кому це вигідно?
- Мінагрополітики планує щорічно виділяти 100 млн на сімейні ферми
- Мінагрополітики хоче, щоб сімейні ферми були в кожному селі
- Дорожня карта для селян Полтавщини
- Чи отримає сімейне фермерство належну законодавчу підтримку?
- Розвиток сімейних ферм дозволить збільшити валове виробництво агрокомплексу на 10%, — Володимир Лапа
- Куди податися селянину: в кріпаки чи в куркулі?

Куди податися селянину: в кріпаки чи в куркулі?

Новий законопроект допоможе українським селянам стати повноцінними господарями на своїй землі

Невдовзі в українське село можуть повернутися середняки. Зазвичай це люди із середніми статками, здатні багато працювати і, що дуже важливо, працювати на власній землі. Навіть, якщо її виявиться небагато – лише лічені гектари. Раніше таких селян називали куркулями і все робили для того, аби їх знищити як клас. Теперішнє повернення середняків можливе за умови ухвалення Верховною Радою законопроекту №1599 «Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств». Нещодавно він успішно витримав перше парламентське читання і тепер його активно готують до другого.

Уперше в сучасній вітчизняній історії з'явилася реальна можливість урізноманітнити існуючі в АПК форми господарювання через запровадження інституту сімейного фермерства. Проте в останній момент знайшлися опоненти, які виступили з критикою законопроекту. Їх не надто багато, але серед них є представники провладної коаліції, тому їх думка може вплинути на подальшу долю законопроекту.

Чого ж домагаються опоненти? Що ним рухає: вболівання за майбутнє українського села чи корпоративні інтереси, котрі йдуть врозріз із селянськими та загальнонаціональними? Про це говоримо з керівником напрямку «Розвиток ринкової інфраструктури» Проекту USAID «Агроінвест»

- Останнім часом навколо законопроекту, який передбачає запровадження сімейних ферм як нової категорії сільгоспвиробників, зчинилася гостра дискусія. Чи стала вона для вас несподіванкою?

- Ми не передбачали, що може бути дискусія у такій площині. Коли розгортається конструктивне обговорення, від цього виграє законопроект. Але зараз йдеться навіть не про дискусію – про якісь контрдії. Тож ми їх ретельно аналізуємо, бо ж хочемо зрозуміти, кому саме перейшли дорогу.

- Які доводи на свою користь наводять опоненти і наскільки вони аргументовані?

- З публічних виступів опонентів ми не бачимо аргументованих доводів. Є лише загальні слова. Розробникам законопроекту, а наш Проект активно допомагав у цьому процесі, дорікають, що цей законопроект призведе до закріпачення селян. Навіть запропонували такий неологізм - «фермеризація».

Маю сказати, що дискусія з опонентами ніяк не позначилася на нашій подальшій роботі над законопроектом. Нині він удосконалюється з урахуванням депутатських пропозицій, які були внесені під час його першого розгляду у Верховній Раді.

- Чого більше ви вбачаєте в позиції опонентів –

реальної економіки, політики чи бажання просунути свої корпоративні інтереси?

- Політики в заявах та публікаціях опонентів щодо законопроекту особисто я не бачу. Економіка – так, вона наступає їм на п'яти! Також чітко проглядаються корпоративні інтереси.

- У чому вони полягають?

- Щодо цього я маю власну думку. Вона ґрунтується на позиції багатьох селян, з якими постійно спілкуюся. Складається враження, що великі агрохолдинги, агромагнати не зацікавлені у змінах. Вони прагнуть, щоб і в подальшому сільські люди залишалися малоініціативними, не бачили перспектив розвитку своїх господарств, не відали, як відстояти свої права. Такими людьми легко управляти.

Що ми маємо сьогодні? Селяни у переважній більшості впевнилися, що займатися фермерством у нинішніх умовах надто важко і навіть ризиковано. Тож ліпше віддати землю в оренду, а собі залишити лише маленький клапчик і з того жити, а точніше – виживати.

Маю сказати, що справа з орендою зайшла надто далеко. Від неї вже навіть не економікою віддає – криміналом. Сьогодні агромагнати беруть в оренду не тільки землю, а й худобу. По суті, тим самим вони позбав-

ляють селян ініціативи щодо власного господарювання і в такий спосіб закріплюють їх економічно.

Якщо держава в рамках цього законопроекту створить сприятливі умови для спрощення реєстрації сімейного фермерства, дозвільної системи та системи перевірок, запровадить спеціальну систему підтримки сімейних фермерських господарств за прикладом Європейського Союзу, спрощеного кредитування тощо, то сформується різноукладна система господарювання, що діятиме на конкурентних засадах.

- Чим ви ще збираєтеся заохотити майбутніх сімейних фермерів?

- Передбачається створення агенції для фінансової підтримки розвитку сімейних фермерських господарств. Добре, аби держава підтримала просвітницьку діяльність у сільській місцевості. Це важливо для запровадження нових технологій, без чого малому агробізнесу не вижити. За виконання цієї роботи могли б взятися дорадники. В Україні вони вже існують і маю сказати, що під час реформування агросектору на них покладаються великі надії.

Всі ці заходи, переконаний, заохотять селянські родини і особливо молодь розвивати ефективне та цивілізоване фермерство в Україні.

- Якщо така ініціатива з'явиться, то що, насамперед, треба буде зробити селянам?

- Треба забрати землю з оренди, а в деяких випадках – і корів. Якщо так вчинить одна сім'я, друга, третя, то створяться передумови для ланцюгової реакції. А саме цього й побоюються ті, хто набрав гектарів і худоби в оренду і думав, що так господарюватиме все життя, а селянам платитиме копійки.

Тому агромагнати й стали в опозицію до цього, вкрай важливого для майбутнього сільських сімей, законопроекту. Вони розуміють, що за сприятливого законодавства, за належної державної підтримки на селі відродиться клас так званих «куркулів», які можуть зламати їхні схеми.

- У намірі створити сімейні ферми їх опоненти вбачають бажання авторів законопроекту заборонити селянам вільно продавати надлишок виробленої ними аграрної продукції. Чи це справді так?

- Це дискусійне питання. Законопроектом у першому читанні передбачалося, що особисті селянські господарства, які працюють так, як і сьогодні, можуть продавати надлишок своєї продукції фізичним особам за готівку у визначених або дозволених місцях. Тобто, на ринках, під час ярмарків, виставок тощо. І вони це робитимуть, ніхто цього їм не заборонить, бо така заборона вважалася б порушенням їхніх прав.

Але є й інший бік медалі. Сьогодні особисті селянські господарства, не маючи статусу сільгоспвиробника, значну частку своєї продукції прагнуть продати переробникам, тобто, юридичним особам, суб'єктам підприємництва. Але напругу це зробити вони не можуть, бо не мають права виписувати супровідні документи.

Сьогодні існує така схема: якщо фізична особа-селянин хоче офіційно продати свою продукцію переробному або заготівельному підприємству, тобто, юридичній особі, то має із закупівельником скласти акт закупки цієї продукції. В ньому необхідно зазначити дату і місце складання, прізвище, ім'я та по батькові, ідентифікаційний номер, адресу проживання та паспортні дані продавця, прізвище, ім'я та по-батькові відповідальної особи покупця; відомості про походження сільгосппродукції, дані з Державного акта (довідки) щодо права власності (користування) на землю тощо. Крім того, до закупівельного акту потрібно докласти копію паспорта та копію ідентифікаційного номера.

Така схема не влаштовує ні селян (через свою обтяженість і бюрократизованість), ні закупівельників (тому що вони набувають статусу податкового агента і мають приймати рішення, чи стягувати і в якому розмірі стягувати податок з селянина). І тому на практиці схема прямих закупок не застосовується. Натомість наявну прогалину в своїх цілях успішно використовують перекупники. Вони реєструються фізичними особами-підприємцями, за готівку скуповують у людей продукцію, від власного імені виписують супровідні товаротранспортні документи, накладні, і від цього мають значний зиск. Селяни ж, як не важко здогадатися, задовольняються копійчаними доходами.

Тому сьогодні, навіть не очікуючи ухвалення закону, ті особисті селянські господарства, які виробляють значну частку продукції для збуту на ринку, вже реєструються суб'єктами підприємницької діяльності. Але парадокс полягає в тому, що вони не мають статусу сільгоспвиробників і тому на ринку продають свою продукцію в ролі перекупника.

Оформлюючи сімейні ферми за спрощеною процедурою, селяни набуватимуть статусу сільгоспвиробників як фізичних осіб-підприємців, що відкриє їм шлях до організованих ринків збуту аграрної продукції і, відповідно, збільшення надходжень за свою тяжку працю.

Можливо, цю норму було або неправильно трактовано, або її неправильно подали, тож вона викликала таку бурхливу реакцію. Мовляв, усім селянам буде заборонено торгувати, і всім їм треба буде реєструватися в якості підприємців. Насправді це зовсім не так.

- Чи справді «фермеризація», як твердять опоненти, стовідсотково призведе до різкого скорочення

виробництва продовольства в сільських дворах, суттєвого зменшення їх доходів, поставить під загрозу саме їх існування?

- Цього в принципі не може бути. У нас понад 4 млн. особистих селянських господарств. Їх щорічні втрати через неможливість виходу на організовані ринки перевищують 4 млрд. гривень. Така сума осідає в кишенях перекупників. А якщо принаймні 10-15% молодих родин наважиться на створення сімейних ферм, то з часом їх кількість в Україні може сягнути 400-700 тис.

Головне усвідомити, що цей законопроект створює умови для започаткування та розвитку сімейного фермерства. Він не зобов'язує селян реєструватися. Вони самі мають ухвалити вигідні для себе рішення. При цьому повинні зважити на низку обставин. Наприклад, якщо вони зареєструються сімейними фермерами, то зможуть розраховувати на нарахування трудового стажу й на соціальну допомогу. Дотепер селяни жодного соціального захисту й допомоги не мають. І стажу не мають, бо хто їм в особистому селянському господарстві трудову книжку випише! Тобто, законопроект сприяє вирішенню цілого комплексу питань.

Сьогодні треба розробити механізми підтримки сімейних фермерських господарств. Великі виробники самі виживуть, а малим треба допомогти.

І ще – сьогодні вже на виході перебуває проект закону «Про локальні аграрні ринки». Він спрямований на формування особливої мережі збуту сільськогосподарської продукції сімейних фермерських господарств. Йдеться про спеціалізовані сімейні магазини, куди ця продукція поставлятиметься без будь-яких посередників – за схемою «від поля - до столу». І виходить, що якщо ми не вирішимо питання із формалізацією сімейних фермерських господарств, то не зможемо запровадити для них спеціальну державну фінансову підтримку, сформувати локальні аграрні ринки без посередників.

- Як будуть оподатковуватися сімейні ферми?

- Сімейна ферма може зареєструватися як юридична особа. Цього ніхто не забороняє. Щоб не ускладнювати цей процес, законопроектом передбачено, що сімейна ферма в особі голови може реєструватися як суб'єкт підприємницької діяльності, тобто, як фізична особа-підприємець, набувати статусу сільгоспвиробника і користуватися спрощеною, рівноправною з іншими сільгоспвиробниками системою оподаткування та використовувати діючі в аграрному секторі пільги.

- Опоненти стверджують, що нинішня аграрна політика є недалекоглядною, що вона знищує село. Чи здатні сімейні ферми вдихнути в нього нове жит-

тя?

- Тут з опонентами можна повністю погодитися – нинішня аграрна політика дійсно є недалекоглядною, бо вона закріплює пріоритет за великим сільськогосподарським виробництвом. Тому всі кредити, лізинги, дотації, в першу чергу, йдуть до нього. Малий бізнес задовольняється лише їх залишками.

Чим держава може допомогти сімейним фермам? Я на це запитання відповідаю так – дайте їм в лізинг доїльні апарати, обладнання для створення забійників, для якоїсь місцевої переробки сільськогосподарської продукції, а це - молочарні цехи, цехи консервації, ще щось і не заважайте їм працювати. І тоді паростки сімейного фермерства проростуть. Воно підніме село і стане основою для розвитку сільських територій.

І якраз нинішнє керівництво Міністерства аграрної політики та продовольства активно підтримує створення законодавчої бази та започаткування цільової підтримки розвитку сімейного фермерства, урегулювання та спрощення дозвільних і податкових процедур. Будемо сподіватись, що цей рік стане переломним в аграрній політиці на користь сімейних форм господарювання.

- Як сімейні ферми можуть вплинути на формування нового укладу сільського життя, і на яких засадах він будуватиметься?

- Особисті селянські господарства – це суто український феномен. Кожний сільський мешканець самотужки виробляє продукцію, щоб вижити. Причому виробляє із застосуванням лопат, вил, а не нових технологій. Звідси і вкрай низька продуктивність праці. Виникають проблеми з документальним підтвердженням походження та безпечності продукції, що також впливає на її ціну та збут.

Якщо сімейні фермерські господарства будуть здатні забезпечувати сільськогосподарською продукцією не лише себе, то відпаде потреба кожній бабці садити ту ж картоплю або доглядати за худобою. За цим принципом живуть у цивілізованій Європі. Там агровиробництвом займаються винятково професіонали, тобто, фермери.

Я цей уклад називаю куркульським. Це коли в селах розвиватимуться потужні садиби. В них господарюватимуть люди, які, працюючи на себе, забезпечуватимуть стабільний розвиток аграрної галузі.

Максим НАЗАРЕНКО,

Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань

18 березня 2015 року

Мінімальний строк оренди землі: панацея, справедливість?

Нещодавно Верховна Рада України підтримала законопроект, який передбачає встановлення мінімального терміну оренди землі сільськогосподарського призначення. Це нововведення вважають неоднозначним, бо попри певні вигоди, до яких можна зарахувати стабілізацію роботи сільгоспвиробників, мільйони українських землевласників можуть через нього зажити чималих проблем.

Роз'яснити ситуацію щодо плюсів та недоліків нової законодавчої пропозиції ми попросили фахівця з аграрної політики Проекту USAID «АгроІнвест» Олександра МУЛЯРА.

- Про яке нововведення йдеться?

- Справді, проектом Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)», що має на меті обґрунтоване скасування бар'єрів, які заважають веденню бізнесу, зокрема, аграрного, включені положення стосовно оренди землі. Нагадаю, законопроект схвалено парламентом 12 лютого цього року, однак документ ще не набув чинності. Він, зокрема, включає положення про внесення змін до Земельного кодексу України (стаття 93), у якому зазначається, що мінімальний строк оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, фермерського господарства, особистого селянського господарства має становити 7 років. Тобто, у разі набуття документом чинності буде заборонено укладати договори оренди менше ніж на 7 років.

- Чи виграють від цього нововведення землевласники?

- Без сумніву від нього програють дрібні землевласники-орендодавці, які ще більше втратять контроль за використанням своєї власності. Ось лише деякі аргументи. Проектом USAID «АгроІнвест» з метою визначення найбільш важливих аспектів укладення і виконання договорів оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення було проаналізовано репрезентативну вибірку 700 договорів оренди, укладених у 14 областях і 70 районах України. Одним із завдань дослідження було визначити, як змінюється середній рівень орендної плати із збільшенням строку договору оренди. Результати дослідження засвідчили, що при оренді землі приватної власності рівень орендної плати від строку договору оренди не залежить. Рівень орендної плати фактично є однаковим для короткострокових (1-5 років), середньострокових (5-10 років) та довгострокових (понад 10 років) договорів оренди. Іншими словами, можна стверджувати, що законодавче встановлення

мінімального строку договорів оренди не принесе землевласникам ніякого позитиву.

Ми проаналізували також залежність між рівнем орендної плати і часом укладення договору оренди. Результати дослідження продемонстрували пряму залежність: чим пізніше укладений договір, тим вищою є орендна плата за землю. Очевидно, головні причини цього – зростаючий попит на землю та конкуренція серед орендарів, а також інфляція. Ці результати підтверджують, що для землевласників ризиковано укладати довгострокові орендні договори без чіткого механізму перегляду рівня орендної плати.

Отже, згаданий законопроект фактично додатково обмежує право розпоряджатися своєю власністю. Прямим наслідком цього стане зменшення вигод мільйонів землевласників. Також слід відзначити, що це призведе до обмеження гарантованих Конституцією прав і свобод громадян.

Аби захистити права та інтереси дрібних землевласників, доцільно відмовитися від ідеї встановлення у законодавстві обов'язкового мінімального терміну оренди землі.

- Виходить, запровадження мінімального строку оренди землі вигідне лише орендарям?

- Перевагами довгострокової оренди є стабільність у землекористуванні орендарями, що сприяє кращому плануванню та залученню інвестицій, можливості застосовувати багатопільну сівозміну. Також відпадає потреба в частій державній реєстрації прав на землю, з якою досі існує чимало проблем.

Ці переваги стосуються виробників. Але сталий розвиток сільського господарства, серед іншого, передбачає справедливість і врахування інтересів усіх сторін. Ніхто ж нині не заважає домовлятися про середньострокову чи довгострокову оренду землі і, таким чином, отримувати зазначені переваги, поважаючи і враховуючи інтереси дрібних землевласників - другої сторони орендних правовідносин. Адже частка договорів оренди, укладе-

них на строк до 5 років, постійно зменшується в будь-якому разі. Не варто законодавчо спрощувати орендні відносини, якщо це не на користь одній із сторін.

Слід враховувати також наступний момент. Довгострокова оренда землі робить цей механізм менш гнучким як для орендарів, так і для орендодавців. А це, в свою чергу, зменшує цінність землі та негативно впливає на інноваційну спроможність тих, хто обробляє землю, знижує конкуренцію на ринку землі.

Уряд постійно наголошує на важливості підтримки розвитку малих і середніх сільськогосподарських виробників, готуються відповідні урядові програмні документи. Така підтримка, очевидно, сприятиме певному розширенню землекористування цих категорій виробників, в тому числі, за рахунок використання сільськогосподарських земель приватної власності. Тому виникає питання: чи варто консервувати структуру землекористування, що склалася на сьогодні? А така консервація неминуча, якщо буде законодавчо закріплений мінімальний семирічний термін оренди.

Наведу ще один аргумент. Буває, що й виробнику недоречно орендувати землю з мінімальним строком у 7 років. Трапляються ситуації, коли розширити землекористування необхідно, наприклад, лише на два роки. Або ж може виникнути необхідність передачі землі в оренду чи суборенду на короткий термін. До речі, цьогорічний значний брак обігових коштів у багатьох виробників може спричинити прийняття ними подібних рішень. Як потім врегулювати подібні ситуації? Вихід, звичайно, знайдеться, приміром, у використанні неофіційної оренди. Законодавче встановлення мінімального строку оренди, безперечно, сприятиме розширенню тіньового ринку оренди землі.

- То як знайти компроміс, які ваші пропозиції?

- Повторюся, що з метою захисту інтересів землевласників доцільно відмовитися від ідеї встановлення у законодавстві обов'язкового мінімального строку оренди землі. Водночас має всебічно підтримуватися практика встановлення в договорах оренди земель сільськогосподарського призначення орендної плати за принципом: чим довший термін оренди землі, тим вищий рівень орендної плати. Зокрема, доцільно також передбачати в договорах оренди таких земель поетапне збільшення розміру орендної плати протягом строку оренди, який може бути тривалим. У такому разі в договорах будуть задекларовані серйозні наміри орендарів щодо ведення аграрного виробництва на орендованих землях, а дрібні землевласники розумітимуть переваги від передачі своєї власності в оренду на довгий термін.

- Не могу не запитати про іншу новацію, передбачену законопроектом, - про сплату орендної плати виключно в грошовій формі. Які тут можливі ризики?

- Законопроектом пропонується внести зміни до Закону України «Про оренду землі» (стаття 22) із зазначенням, що орендна плата справляється лише в грошовій формі. Нагадаю, чинне законодавство дозволяє сторонам встановлювати грошову, натуральну чи відробіткову (надання послуг орендодавцю) форму орендної плати або ж їх поєднання.

Нововведення запропоноване без урахування існуючої практики та інтересів землевласників. Як засвідчили результати масштабного дослідження Проекту USAID «АгроІнвест», проведеного у партнерстві з Інститутом соціології НАНУ, в сплаті за оренду землі домінуюча роль належить розрахункам у натуральній формі та послугами - 62% землевласників отримують орендну плату не в грошовій формі. Чому так відбувається? Зазвичай орендодавці самі обирають вигіднішу для себе форму оплати. Значна частина з них також є власниками особистих підсобних господарств, де виробляється продукція здебільшого для власного споживання. Тому отримання орендної плати зерном, іншою продукцією, послугами з обробітку землі вигідне сільським мешканцям. Звісно, треба вдосконалювати механізми визначення ціни та якості продукції, що використовується як орендна плата, але це вже інше питання. Головне, що переважна більшість орендодавців нині обирають натуральну чи комбіновану форму орендної плати, а законодавче обмеження цих форм обмежить їх вигоди. Важливо зазначити і таке. Протягом останнього року національна валюта гривня знецінилася в рази, тоді як рівень орендної плати в грошовій формі не змінився. Як засвідчує практика, механізм індексації орендної плати не є досконалим і передбачений не в усіх орендних договорах. За результатами нашого дослідження, у майже 20% договорів оренди землі приватної власності відсутнє положення про індексацію рівня орендної плати. Також не завжди передбачений перегляд сторонами рівня орендної плати протягом строку договору оренди. В результаті, зафіксований рівень орендної плати для її виплати орендодавцю в грошовій формі може не змінюватися протягом усього терміну дії договору оренди землі. Але ж для прикладу згадаємо, що ціна 1 тонни пшениці рік тому становила 2000 грн., тоді як сьогодні – понад 4000 грн. Тож законодавча заборона фіксувати в договорах оренди орендну плату в натуральній формі збільшить ризики для дрібних землевласників щодо отримання її очікуваного та належного рівня.

Тарас ТЕРНІВСЬКИЙ,
Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань

20 березня 2015 року

Сімейні ферми: час для дискусій завершився

Нещодавно Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань провів чергове засідання. Вкотре увага української громадськості була прикута до необхідності створення в Україні сімейних фермерських господарств. Це передбачається законопроектом №1599 «Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств», який уже витримав перше парламентське випробування і тепер активно готується до другого читання.

Законодавчі новації

Заступник міністра аграрної політики та продовольства Володимир Лапа визнав, що проходження законопроекту №1599 у парламенті було непростим. А все тому, що не всі народні депутати розуміють його важливість та актуальність.

У цілому законопроект запроваджує одразу кілька новацій. Одна з них стосується визначення сімейної ферми. Щодо цього Володимир Лапа висловився так: «У нас фермерське господарство може обробляти 10 гектарів, а може обробляти й 10 тис. гектарів. Всі розуміють, що це дещо різні господарства. Тому через визначення сімейної ферми ми даємо можливість акцентовано проводити державну політику щодо таких господарств».

Що це означає, зрозуміло – держава нарешті побачила господарства, які вже переросли особисті селянські, і на законодавчому рівні засвідчує свою готовність тісно співпрацювати з ними як із суб'єктами аграрного бізнесу. А це передбачає й фінансову допомогу, яка надається з держбюджету і якої сільгоспвиробники, особливо в нинішніх непростих економічних умовах, конче потребують.

Друга законодавча новація стосується надання сімейним фермам можливості стартувати з обробітку земель особистого селянського господарства. З часом можна планувати розширення власного бізнесу, в тому числі, й за рахунок збільшення земельних площ, які беруться під обробітку, зокрема, й на орендних засадах. Але що важливо – за справу можна братися вже зараз. І таку можливість законопроект №1599 надає. До третьої новації Володимир Лапа привернув особливу увагу. Річ у тому, що чинне законодавство зму-

шує всіх, хто хоче працювати в аграрному бізнесі, оформлятися в якості юридичних осіб. Для людей, котрі мають належну економічну освіту й відповідну практику, це не становить особливої проблеми. Проте такий підхід значно ускладнює життя тим, хто лишень планує розпочати підприємницьку біографію. Сам факт необхідності відкриття бізнесу, підготовки статутних документів, реєстрації фірми, необхідності започаткування відносин з податківцями, іншими контролюючими органами, проходження аудиту тощо змушує багатьох сільських жителів відмовлятися від намірів зайнятися аграрним бізнесом і розраховувати на зиск. І це незважаючи на те, що саме в сільській місцевості спостерігається найвищий в країні рівень безробіття, який особливо через воєнні дії на сході України та збільшувану кількість переселенців, економічну кризу зберігає стійку тенденцію до подальшого зростання.

Автори законопроекту №1599 запропонували максимально просту схему відносин, що складаються між власниками сімейних ферм та державою. Їм надано можливість оформлятися приватними підприємцями. Така модель відносин вже давно відпрацьована. Вона вирізняється простотою та доступністю і нею користується чимало малих підприємців.

І це ще не все. Нещодавно групою народних депутатів зареєстрований законопроект №1600. «Він дає можливість внести зміни до Податкового кодексу, долучити сімейні ферми до пільгової системи оподаткування, яка діє в сільськогосподарському виробництві. Тобто, поширювати на них дію четвертої групи платників єдиного податку. Таким чином, через легалізацію і через залучення до пільгового режиму оподаткування ми створюємо сприятливі умови для розвитку сімейних

фермерських господарств», - зазначив Володимир Лапа.

Запозичуємо європейський досвід

Сімейні ферми – ознака нашої європейськості. Ця думка під час засідання Прес-клубу звучала неодноразово. На ній наголосив і Володимир Лапа. При цьому зазначив, що в державах-членах ЄС сімейним фермам, які в аграрному секторі залишаються основними господарючими суб'єктами, створюють усі умови для розширення виробництва сільськогосподарської продукції і для того, аби вони знайшли найкоротший шлях до споживачів.

Якщо хтось бував в Європі, розповів Володимир Лапа, то часто міг бачити біля ферм ятки із сільгосппродукцією, а поруч з ними – численних покупців. Останніх особливо приваблює якість та ціна всього того, що пропонується до продажу. Та особливість полягає в тому, що ось так неформально фермери можуть реалізовувати те, що вирощують на своїх полях.

«Там діє абсолютно спрощена система контролю, дозвільних процедур, в тому числі, й тих, що діють в системі контролю за безпечністю та якістю харчових продуктів. Там відповідальність більшою мірою покладається на самого виробника, але йому не забороняють, а, навпаки, створюють можливості продавати свою продукцію на таких локальних торговельних точках». Володимир Лапа запевнив, що у цьому напрямку зараз працює й Міністерство аграрної політики та продовольства. Вже розробляється комплекс заходів, які, зокрема, передбачають забезпечення сімейним фермам сприятливих ринкових умов, спрощених процедур контролю за безпечністю та якістю харчової продукції. «Я думаю, - сказав заступник міністра, - що в найближчі тижні ми презентуємо громадськості наші напрацювання. І це має стати нашим наступним кроком, який через легалізацію, через розвиток виробництва і через доступ до ринків дасть можливість дрібним господарючим формам отримати найкращу ціну».

Виплатним агентствам бути

Одна справа – створити сімейні ферми, а інша – допомогти їм вижити в наших непростих економічних умовах. І тут своє слово має сказати держава. І не просто сказати – спрямувати на це відповідні бюджетні кошти.

Володимир Лапа запевнив, що за цим справа не забариться. Питання полягає лише в тому, як зробити, аби державної фінансової допомоги вистачило всім, і щоб вона в повному обсязі дійшла до адресатів.

Можливий варіант – створення в Україні виплатного

агентства. На переконання Володимира Лапи, воно здатне забезпечити спрощений, напівавтоматичний доступ сімейних фермерських господарств до державної підтримки.

Виплатне агентство не є вітчизняним ноу-хау. Подібні структури вже давно й успішно діють в країнах Євросоюзу. Одна з переваг – вони обмежують доступ чиновників до державних коштів, а отже, суттєво зменшують рівень корупції в аграрній сфері.

«Ми розраховуємо, що через створення такої інституції, - провадив Володимир Лапа, - зможемо залучити до фінансування дрібних господарюючих форм не лише кошти бюджетної підтримки, а й кошти донорських організацій, приватних господарюючих суб'єктів». І це не фантазія чиновника, який перебуває на високій посаді. Володимир Лапа знає, про що каже. Зокрема, знає про те, що багато молокопереробних підприємств демонструють зацікавленість у розвитку сировинної бази. Саме тому вони виступають за створення і розвиток сімейних ферм. Більше того, виявляють бажання своїми коштами посприяти цьому процесові. Нині Міністерство аграрної політики та продовольства підписує низку договорів про співпрацю, зокрема, з канадськими фундаціями. Вони вже виявили готовність надати фінансову підтримку 30 українським сімейним фермам. Таку довідку під час засідання Прес-клубу надав народний депутат України Вадим Івченко. Реалізація програми створення та розвитку сімейних ферм дасть можливість збільшити валовий продукт агропромислового комплексу до 2025 року на 10%. «Я думаю, що ця цифра вже говорить сама за себе. І ми зробимо все можливе, щоб всі ті кроки, які я озвучив, пройти у 2016 році», - запевнив Володимир Лапа.

Перекупники поступаються лідерством

Сьогодні в Україні майже 4,7 млн. одноосібників, але вони – неоднорідні. Хтось має одну корову, а хтось – кілька. Хтось обмежується обробітком власного городу, щоб виростити на ньому овочі, котрі входять до борщового набору, і тим задовольняється, а хтось споруджує ще й теплички, аби потім вирощеним в них врожаєм торгувати на ринку і заробляти на тому додаткову копійку.

Проте ініціативніші селяни не мають статусу сільгоспвиробника. І в цьому, на переконання Вадима Івченка, полягає головна проблема, з якою вони стикаються і яка, якщо її не вирішити, здатна породжувати нові.

За відсутності статусу сільгоспвиробника одноосібники позбавлені змоги постачати свою продукцію на організовані ринки, наприклад, в торговельні мережі, збувати її заготівельникам, переробникам. Бо не мо-

жуть документально підтвердити її якість та безпеку, як цього вимагає чинне законодавство. Вони навіть не можуть об'єднуватися в обслуговуючі кооперативи. «Тому, розробляючи цей законопроект, ми передбачали, що саме такі одноосібники можуть претендувати на створення сімейних ферм», - зазначив Вадим Івченко.

Народний депутат має власний розрахунок щодо перспективності розпочатої ним та його колегами справи. Згідно з ним, майже 700 тис. сімей сьогодні можуть наважитися на створення фермерських господарств. А це, по суті, кожна восьма родина, котра мешкає в сільській місцевості.

Погодьтеся, ця цифра вражає, особливо якщо завважити, що дотепер в Україні діє близько 40 тис. фермерських господарств. І, що важливо, їх кількість не збільшується протягом вже кількох років поспіль. А це означає, що, відкривши одноосібникам можливість створювати сімейні ферми, ми зможемо вже найближчим часом розраховувати на фермерський бум.

Втім, справа навіть не в галопаючій статистиці. За умови, якщо законопроект №1599 буде ухвалений Верховною Радою і запрацює на повну міру, на перші ролі в аграрному секторі вийдуть сільгоспвиробники. «Я називаю цей законопроект боротьбою з посередниками, - наголосив Вадим Івченко. - Сьогодні заготівельні або переробні підприємства створюють численні ТОВ. Вони приїздять у села, скуповують продукцію за безцінь і продають її за набагато вищими цінами. Наприклад, овочі продають дорожче майже в 4 рази, молоко та м'ясо – у 2,5 рази. Більше того, вони як сільгосптоваровиробники мають спецрежим оподаткування ПДВ, акумулюють цей ПДВ, а потім його собі повертають».

Розробники законопроекту №1599 взяли собі за мету – надати власникам сімейних фермерських господарств статус сільгоспвиробників і тим самим відкрити їм шлях до організованих ринків. Це дасть їм змогу реалізувати свою продукцію легально і за реальною ціною. Вадим Івченко запевнив, що так і буде, і це забезпечить неабиякий економічний ефект. За його словами, тільки від детінізації збуту сільськогосподарської продукції кожен район у вигляді щорічних додаткових надходжень одержить 12,5 млн. гривень.

Головне – не повторювати помилок попередників
Особисті селянські господарства, зазначив президент Асоціації фермерів та приватних землевласників

України Іван Томич, виробляють 60% валової продукції аграрного сектору. Отож, значною мірою вони забезпечують нашої державі продовольчу безпеку.

За окремими сільгоспкультурами, особливо трудомісткими, одноосібники тримають безперечне лідерство. Так, у домогосподарствах вирощується 95-98% картоплі, 90% овочів, виробляється близько 80% молока. Разом з тим, багато хто недооцінює ролі дрібних сільгоспвиробників. При цьому здебільшого посилаються на те, що вони, мовляв, обробляють незначні за площею земельні ділянки. Інша справа – агрохолдинги: вони порядкують на сотнях тисяч гектарів.

Та насправді, наголосив Іван Томич, треба керуватися не тим, хто й скільки обробляє земель, а тим, хто і яких результатів досягає. Приміром, європейські фермери в середньому господарюють на 15 гектарах, проте всі ми достеменно знаємо, що саме в країнах ЄС виробляється чимало сільгосппродукції та ще й високої якості. У Молдові в середньому на кожного фермера припадає лише по півтора гектара, проте країна так само не стикається з проблемою нестачі продуктів харчування власного виробництва.

Іван Томич зізнався, що причетний до фермерства і тому вітає появу таких сільгоспвиробників, яких колись називалися куркулями. І додав, що ще 2009 року розглядалася можливість запровадження сімейного фермерства, проте вона виявилася невдалою. Тож тепер головне - не повторити помилок попередників, важливо не просто сповідувати ідею багатокладності аграрної економіки та пріоритетності розвитку дрібних форм господарювання, а все робити для її реалізації.

Хто може стати в опозицію до сімейних ферм?

Керівник напрямку «Розвиток ринкової інфраструктури» Проекту USAID «Агроінвест» Микола Гриценко також належить до прихильників сімейного фермерства. Тому не випадково увійшов до команди розробників законопроекту №1599. Він зауважив, що зазначений законопроект є «пакетним» і принесе селянам полегшення за умови прийняття законопроектів №1600 та №2052, якими передбачається пільгове оподаткування сімейних фермерських господарств та врегулювання дискримінаційного оподаткування селянських господарств, які бажають збувати свою продукцію організовано через сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи. На практиці, доки урядовці дискутують, підтримувати чи не підтримувати відповідні законопроекти, проблема вирішується досить неординарно,

тільки, на жаль, не на користь селян. Микола Гриценко розповів, що в Україні з 2010 року почали створюватись і донині діють дивні сільськогосподарські виробничі кооперативи, які, не маючи виробничих потужностей, реєструються сільгоспвиробниками та, відповідно, отримують пільговий статус платника ПДВ. Один із таких кооперативів своєю діяльністю охоплює 15 областей. До його складу увійшло понад 18 тис. селян. Від них узято в «умовну» оренду 25 тис. корів, які фактично не покидали селянські хліви. Кооператив не має землі, приміщень, кормів, не виплачує заробітну плату за утримання та доїння корів – нічого, проте він є виробником сільськогосподарської продукції. За підрахунками Миколи Гриценка, щороку за продаж не свого молока кооператив одержує близько 187 млн. гривень. До того ж отримує ПДВ, а це близько 30-40 млн. гривень.

«І це контора, яка взяла в оренду корів. Вони стоять у дядьків у хлівах, кооператив лише молоко продає. Звісно, що йому не потрібні ці закони, бо якщо вони будуть ухвалені, він втратить нинішню монополію».

З іншого боку, додає Микола Гриценко, «якщо сімейна ферма виросте і люди побачать, що вони мають перспективу, то чи віддадуть вони корів в оренду? Звісно, що ні. Скоріше, навпаки – заберуть їх з оренди. І земельку заберуть та почнуть господарювати самі».

Микола Гриценко зауважив, що дискутувати щодо пот-

реби створення сімейних ферм немає сенсу. Насправді вони вже створюються. Таку ініціативу демонструють люди на місцях. Приміром, у Волинській області вже видають свідоцтва про сімейні ферми, яким їх реєструють і навіть надають їм підтримку з місцевого бюджету.

На Херсонщині та в інших регіонах цю проблему вирішують дещо інакше. Там одного з членів родини реєструють як приватного підприємця, щоб він міг вийти на організований ринок. Хоча, звісно, це вирішує проблему лише частково, бо не дає такому підприємцю статусу сільгоспвиробника, тож обмежує в доступі до цього ринку.

Усі ці ініціативи засвідчують, що процес формування сімейних ферм уже розпочався і потребує підкріплення на законодавчому рівні. Це той випадок, коли не локомотив тягне за собою вагони, а, навпаки, вагони підштовхують локомотив швидше рухатися. Верховна Рада має зважити на це і підтримати законопроект №1599 в цілому.

Михайло ВЕРНИГОРА,
Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань

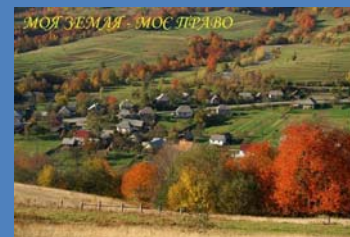
27 березня 2015 року

Проект USAID АгроІнвест

Вул. Володимирська, 4,
2-й поверх
м. Київ, 01001 Україна
Тел.: (+38044) 232-97-55
Факс: (+38044) 232-97-56

www.agroinvest.org.ua

Моя земля – моє право

Уже третій рік Проект USAID АгроІнвест спільно з Українським освітнім центром реформ (УОЦР) розпочав інформаційно-просвітницьку кампанію з питань права власності на землю **"Моя земля – моє право"**.

Метою проведення інформаційно-просвітницької кампанії з питань права власності на землю є підвищення рівня обізнаності громадян – власників земельних ділянок про їхні земельні права, популяризація практики створення на місцях асоціацій дрібних землевласників, які сприятимуть захисту їх інтересів та посиленню позицій у переговорах з орендарями, просвіта громадян – дрібних землевласників – з метою формування в них спроможності приймати поінформовані рішення щодо купівлі-продажу земельних ділянок в умовах працюючого ринку сільськогосподарської землі, просвіта власників дрібних фермерських господарств з метою формування в них спроможності захистити свої господарства в умовах функціонуючого ринку землі (включно з просвітою з питань доступу до кредитів на придбання земельних ділянок та викупу на виплат; реструктуризації фермерських господарств тощо), роз'яснення цільовим аудиторіям змісту останніх законодавчих новацій, їх впливу на земельні права, ризики та можливості, що виникають у зв'язку з їх ухваленням, інформування всіх цільових категорій населення про наявних на місцях надавачів правової допомоги з надійною репутацією.

Зasadничим принципом проведення інформаційної кампанії є скоординоване як тематично, так і в часі поширення інформації в телевізійних і радіопрограмах, в радіо- і відеосюжетах, на засіданнях Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань, через Інтернет, у друкованих інформаційних матеріалах, в ухвалі проведення прес-турів. Така часова і тематична єдність дозволяє досягти ефекту масованого інформаційного впливу.

Радіо- і телевізійні програми транслюються на загальнонаціональних каналах. Обласними державними телерадіокомпаніями будуть запропоновані змонтовані програми для ретрансляції.

Усі випуски радіопрограм, телепрограм, ток-шоу на радіо, відео- і радіосюжети можна прослухати або переглянути на веб-каналі **YouTube**.

Тематично узгоджені з радіо- і телевізійним продуктом інформаційні матеріали (коментарі, інформаційні повідомлення, інтерв'ю, аналітичні та роз'яснювальні матеріали) розміщуються на сайтах УОЦР, Проекту АгроІнвест та адресно поширюються серед журналістів, які спеціалізуються на висвітленні земельної тематики, та редакцій центральних та місцевих ЗМІ, що ведуть рубрики з питань реформування земельних відносин. Поширювані у такий спосіб інформаційні матеріали пропонуються редакторам місцевих ЗМІ для безоплатного передруку та журналістам як фактаж в авторських публікаціях.

Проблеми, які виносяться для обговорення в ході проведення засідань Національного прес-клубу з аграрних і земельних питань та прес-турів, споріднені з підготовленими інформаційними матеріалами, радіо- і телевізійним продуктом. Інформаційні матеріали, анонси радіо- і телевізійних програм, засідань Національного прес-клубу з аграрних і земельних питань та останні новини про реалізацію програми "Моя земля – моє право" розміщуються на сайтах УОЦР і Проекту АгроІнвест.

Сторінка Національного прес-клубу у **Facebook**

У березні 2015 року було підготовлено:

Інформаційні матеріали для ЗМІ:

- [Куди податися селянину: в кріпаки чи в куркулі?](#)
- [Мінімальний строк оренди землі: панацея, справедливість?](#)
- [Сімейні ферми: час для дискусій завершився](#)

Радіопередачі:

- [31.03.2015 "Хто має розпоряджатися землями державної власності, які знаходяться за межами населених пунктів?"](#)
- [26.03.2015 "Які ініціативи у наданні фінансових послуг у нинішніх складних умовах застосовують кредитні спілки?"](#)
- [24.03.2015 "Чи виправдане встановлення 7-річного обов'язкового мінімального строку оренди сільськогосподарських угідь?"](#)
- [17.03.2015 "Чи вигідно власнику особистого селянського господарства набути статус сільськогосподарського виробника?"](#)

Випуск цього Вісника став можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID).

Зміст випуску є винятковою відповідальністю авторів та необов'язково відображає точку зору USAID або уряду США.